

SPIEKERSKORNER

Op queeste met het vak Nederlands: surfen met resultaat

Katrien Durnez, Marleen Lippens & Fransien Vandermeersch

FAQ: Wat is een webquest?

In het onderwijs komt er steeds meer belangstelling voor een activerende werkvorm die webquest wordt genoemd. Een webquest is een gestructureerde leeractiviteit waarbij leerlingen gebruik moeten maken van informatie die op het internet te vinden is. Het gaat verder dan alleen maar het zoeken van een antwoord op een vraag. Leerlingen moeten met een opdracht aan de slag die hun denken op een hoger plan brengt. Het product kan een plan, rapport, voorstel, poster, (PowerPoint)presentatie, tentoonstelling, internetsite of werkstuk zijn. In principe kunnen webquests voor elk vak ontworpen worden. Een webquest kan klein zijn; in totaal zo'n 1 tot 3 lesuren. Het hoofddoel is dan dat leerlingen kennis verwerven en die integreren in de reeds aanwezige kennis. De webquest kan ook omvangrijker zijn en genoeg werk opleveren voor een groepje leerlingen voor meerdere weken. In dit geval gaat het om het uitbreiden en verfijnen van reeds aanwezige kennis.

Uit: <www.aps.nl/ict/overzicht_projecten.htm>

Naar de schoolsituatie vertaald betekent dit dat leerlingen een stukje leerstof zelfstandig verkennen, verwerven en verwerken via links op het net. Deze manier van werken past binnen het probleemoplossend leren. Leraren zijn niet langer meer kennisover-

brengers, maar worden ontwerpers van creatieve opdrachten volgens een welbepaalde structuur en binnen een afgebakende tijd. Onderweg vervullen zij de rol van coach om de leerlingen op hun leertraject bij te sturen. Zij evalueren zowel proces als product.

Hedendaagse pedagogen hanteren zes criteria bij het beoordelen van 'effectief leren'. Afhankelijk van het project kan je het ene of

het andere criterium meer bereiken. Ook binnen één criterium kan je sterk of zwak scoren.

CRITERIA BIJ HET BEOORDELEN VAN EFFECTIEF LEREN

DOELGERICHT	• de leerlingen hebben kennis van de doelen
CONTEXTGEBONDEN	• de leerlingen zijn gemotiveerd voor de doelen
	• de leerinhouden worden in die manier van werken aangebracht via authentieke, reële contexten
INTERACTIEF, COÖPERATIEF	• de leerlingen passen het geleerde toe in veel verschillende situaties
	• de leerlingen verkennen zelf het onderwerp en daarbij ontstaat er communicatie
ACTIEF CONSTRUEREND	• de leerlingen kunnen met die manier van werken veel leren van elkaar
CUMULATIEF	• alle leerlingen zijn actief betrokken bij het construeren van kennis
	• die manier van werken houdt rekening met de kennis en vaardigheden die leerlingen al hebben
	• de leerlingen kunnen op hun eigen niveau/tempo vorderen om een hoger eindniveau te bereiken
ZELFGESTUURD	• die manier van werken laat voldoende ruimte aan de leerlingen om zelf beslissingen te nemen over doelen en methode
	• leerlingen moeten reflecteren over hun handelen

In wat volgt, illustreren we deze nieuwe visie op schools leren met drie webquests: een *verhalencafé* (over oude verhalen); *kies, Koos, gekozen* (over voornamen) en *hoe meer talen, hoe meer talent* (over zin en

onzin van een meertalige opvoeding). De lesmodellen zijn bruikbaar in de tweede en derde graad aso en tso en in de derde graad bso.

VERHALENCAFÉ

"De enige manier om de wereld te begrijpen", zei Magnus ooit, "is door een verhaal te vertellen. De wetenschap", zei Magnus, "brengt alleen kennis van de werking der dingen. Verhalen brengen begrip."

Uit: In Babylon, Marcel Möring

DOELSTELLINGEN

Via zelfstandig werk dat ondersteund wordt door ICT

- kunnen leerlingen minstens twee voorbeelden geven van een sage, van een legende en van een hedendaagse legende (de inhoud kort vertellen);
- kunnen leerlingen uit de voorbeelden de kenmerken van sage en legende afleiden;
- kunnen leerlingen de typische kenmerken van sage, legende en hedendaagse legende herkennen in nieuwe voorbeelden;
- kunnen leerlingen in groepjes van 4 tot 6 enkele sagen en legenden selecteren voor een mysterieuze vertelavond voor ouders en vrienden; ze zorgen voor aangepaste kledij, muziek, attributen, dans,...;
- kunnen leerlingen een verhaal vertellen voor een publiek van jongeren en volwassenen;
- maken leerlingen een uitnodiging voor hun vertelcafé, met behulp van ICT;
- kunnen leerlingen individueel, in duo's en in groep constructief samenwerken combineren.

OPDRACHT

Een typische eigenschap van een webquest is dat de zoektocht vertrekt van een authentieke opdracht waarbij een stuk(je) leerinhoud vereist is om de taak te kunnen volbrengen.

Je organiseert met je klas een vertelavond voor ouders, leraren en medeleerlingen. Tijdens de les Nederlands bereid je die vertelavond voor. Omdat mensen graag luisteren naar verhalen over andere mensen, hun lotgevallen, avonturen, problemen en geheimen gaan jullie op zoek naar sagen en legenden. Veel mensen zijn geïnteresseerd in hun eigen streek en hoe mensen vroeger dachten en leefden. Mysterie en spanning zijn nooit ver weg.

STAPPENPLAN

(1) De begrippen sage en legende verkennen. Opdrachten als duowerk:

- Ga naar de website <www.sip.be/dpb/nederlands>. Op die website vind je in de rubriek *Verhalencafé* duidelijke omschrijvingen van de verhaalvormen *legende* en *sage*. Noteer die omschrijvingen en vergelijk ze met elkaar. Vergelijk ook met de omschrijvingen die je vindt via <www.vandale.nl>.

- Maak gebruik van de zoekmachine Google <www.google.be> en geef de zoekopdracht *sage+legende*. Zoek nu de sage van *Het ros Beiaard* en de legende van *De vliegende Hollander*. Lees de verhalen en ga na of je de kenmerken van de sage en de legende uit de vorige opdracht herkent.

- Wat is je besluit na deze opdracht?

(2) Met behulp van onderstaande URL-adressen zoek je een legende (volgens de definitie van opdracht 1):

- een hedendaagse legende of *urban legend*;
- een sage rond een held of heldin;
- een sage rond een mysterieus wezen (geest, spook, weerwolf,...);
- een sage rond een heks of een tovenaars;
- een sage rond een plaats of plaatsnaam.

Probeer de inhoud af te printen. Duowerk.

Vergeet niet te noteren op welk URL-adres je de sage/legende vond.

STICHTING VERTELLEN

www.vertellen.com

www.meteo-maarssen.8m.com/sagen/sagen.htm

www.broodjeaap.nl

www.meertens.knaw.nl/vvb/introvvb.html

www.vertellen.com

www.heksenkring.boudicca.de/hk_folk.htm

(3) Maak nieuwe groepen (4 tot 6 leerlingen) en stel het resultaat van je zoekacties (opdracht 2) aan elkaar voor. De gevonden verhalen vormen de basis voor een mysterieuze vertelavond voor ouders en vrienden. Hoe zal je die organiseren?

- Selecteer alvast (ten minste) vier verhalen op basis van originaliteit, vertelmogelijkheden, spanning en verbeelding, eigen streek of buitenland,... Kies in elk geval verhalen waar je zelf achter staat, die je graag vertelt en niet zomaar het eerste het beste wat je onder de ogen krijgt. Geloof in het verhaal, in de karakters die er in optreden en in eventuele achterliggende ideeën. Lees het meer dan een keer, haal de episodes beeldend voor ogen als een toneelstuk of film.

In een goed voorbereid verhaal worden lange natuurbeschrijvingen vermeden, wisselen dialogen zich af met gebeurtenissen en wordt zo beeldend mogelijk verteld zodat het publiek de situaties en personen in hun fantasie voor hun ogen zien voortrekken.

Bespreek wie welk verhaal zal vertellen en in welke volgorde. Kan een verhaal door meer dan een persoon verteld worden?

www.heksenkring.boudicca.de

- Bespreek de technische kant van de zaak: muziek, dans, attributen, decor,... Welk soort lokaal wil jullie groepje, wat willen de andere groepjes en wat is haalbaar? Zorg dat de juiste sfeer wordt opgeroepen en zorg ook dat het publiek lekker zit, liefst op dezelfde hoogte van de verteller. Maak een taakverdeling.

Criteria/tips bij het (voorlezen of) vertellen laat je door de leerlingen zelfstandig verwerken, ofwel vanuit <www.vertellen.com> ofwel vanuit een lijst zoals hieronder aangegeven:

TIPS BIJ HET VERTELLEN

- 1 Vertel zoveel mogelijk *in hele zinnen* en controleer jezelf op stopwoordjes en uh's en oh's, of laat een ander naar je luisteren.
- 2 Leer de *chronologische opbouw* van het verhaal van buiten en schrijf desnoods enkele kernwoorden op je hand of arm, zodat je de drie wensen, de drie opdrachten of de drie toverwoorden niet vergeet en je alle aandacht kan geven aan de loop van het verhaal.
- 3 Maak duidelijk aan je *publiek* dat je weet dat ze er zijn. Maak oogcontact. Ga niet staren, tenzij je juist wil dat je publiek in verlegenheid wordt gebracht. Probeer te reageren op reacties of geluiden uit het publiek zonder je concentratie te verliezen.
- 4 Vraag je af of je *bijpassende ondersteunende geluiden* kan gebruiken. Bijvoorbeeld papiergeritsel dat geluid van de wind door de bomen moet voorstellen of trommelen met... bij spannende stukken. De geluiden moeten het verhaal ondersteunen en niet overstemmen.
- 5 Let op het *tempo* van vertellen. Bedenk dat het verhaal te volgen moet zijn door luisteraars die geen tekst bij de hand hebben. Wees dus niet te snel. Denk ook aan variatie in tempo.
- 6 *Time* je vertellen. Kleine pauzes kunnen spanning opwekken.
- 7 Varieer in *volume*. Wees voorzichtig met te zacht praten. Zacht praten kan eigenlijk alleen maar als je een microfoon tot je beschikking hebt. Zorg voor een goede microfoontechniek: houd de microfoon verder van je mond als je hard praat.
- 8 *Leid* je verhaal *in* als je denkt dat je publiek je anders niet begrijpt. Leg bijvoorbeeld uit om welke plaats of persoon het gaat.
- 9 Maak gebruik van je *lichaam* en het *eventuele decor*. Kniel om je respect te tonen, of klim op een stoel als je wil indruk maken. Loop tussen het publiek door om de afstand te verkleinen.
- 10 Verzorg je *uitspraak* zodat het publiek je goed verstaat.

Uit: Anne Pelowski & Cecile Beijck: *Vertellen in kleine kring*. Den Haag: Biblion.
Doe Maar Dicht Maar. Lesmateriaal. Stichting Doe Maar Dicht Maar, 1999.

- (4) Zorg ook voor een aantrekkelijke uitnodiging die je met behulp van de computer maakt.
Dit is een klassikale opdracht, eventueel in samenspraak met de leraar P.O.

EVALUATIECRITERIA

- (1) Criteria om de eigenlijke presentatie te beoordelen

CRITERIA	COMMENTAAR
Je vertelt je verhaal in <i>hele zinnen</i> .	
Je vertelt je verhaal op een <i>chronologische manier</i> .	
Je hebt een <i>goed contact</i> met je publiek.	
De ondersteunende <i>geluiden</i> zijn gepast.	
Je <i>verteltempo</i> is <i>gepast en gevarieerd</i> .	
Je spreekt <i>duidelijk</i> en je <i>varieert</i> je <i>volume</i> .	
Je hebt voor een <i>passende inleiding</i> gezorgd.	

- (2) Criteria om de uitnodiging te beoordelen

CRITERIA	COMMENTAAR
Correct De inhoud is correct en volledig. De taal is correct: spelling, zinsbouw, woordkeuze, leestekens.	
Duidelijk Krijgt de lezer een antwoord op de vragen: wie, wat, waar, wanneer, welke acties...	
Aantrekkelijk Zijn de gebruikte taal en de lay-out uitnodigend?	
Gepast Is de taal en de vorm gepast voor het beoogde publiek en doel?	

KIES, KOOS, GEKOZEN EEN VOORNAME(N) POWERPOINTPRESENTATIE

DOELSTELLINGEN

Via zelfstandig werk dat ondersteund wordt door ICT

- kunnen leerlingen minstens zeven factoren opsommen die *de keuze* voor een voor- naam beïnvloeden;
- kunnen leerlingen van minstens vijf zelfgekozen voorbeelden *de taalkundige oorsprong en de betekenisverklaring* geven;
- kunnen leerlingen aan de hand van een *grafiek* de *populariteit* van een voornaam bespreken;
- kunnen leerlingen in groepjes van twee de gevonden *resultaten* in een Power- Pointpresentatie *verwerken*;
- kunnen leerlingen een *presentatie geven* over de keuze, de oorsprong, de betekenis en de populariteit van voornamen; deze presentatie wordt ondersteund door PowerPoint;
- kunnen leerlingen *tips* geven bij het kiezen van een voornaam;
- kunnen leerlingen in duo's *constructief samenwerken*.

OPDRACHT

Waarom kozen Filip en Mathilde voor de naam Elisabeth en niet voor de naam Fatima? Waarom kozen jouw ouders voor jouw naam en niet voor een andere? De keuze van een voornaam kan op allerlei gronden gebeuren. Aan de definitieve keuze gaan soms heel wat overwegingen vooraf. Doorheen de jaren zie je ook bepaalde trends.

Met behulp van internet ga je op zoek naar info over de *betekenis*, de *oorsprong* en de *populariteit* van voornamen. Deze info verwerk je in een *PowerPointpresentatie*. Je sluit je presentatie af met enkele *tips* voor een geslaagde naamkeuze.

STAPPENPLAN: DUOWERK

- (1) Bedenk zeven redenen die een rol kunnen spelen bij het kiezen van een voornaam. Noteer ze. *Interessante info voor leraren op de website van het Meertensinstituut.*
- (2) Zoek de betekenis en de oorsprong van:
 - je eigen voornaam;
 - de naam van een baby uit je omgeving;
 - de naam van je moeder;
 - de naam van je grootvader;
 - de naam van iemand uit het Belgische koningshuis.

Maak hiervoor gebruik van <www.meertens.knaw.nl/voornamen/>. Voor klassen met allochtone leerlingen kan <www.namen.pagina.nl> een alternatief bieden.

www.namen.pagina.nl

Noteer bij elke naam: het geslacht, de grondvorm, de verklaring van de grondvorm (de *taalkundige* oorsprong en de betekenis).

Wat zijn je conclusies in verband met de *oorsprong* van de meeste namen in ons taalgebied? Waarnaar of naar wie verwijzen ze?

Wanneer vier jij je naamfeest?

- (3) Ga nu naar <<http://www.sopres.be/website/n/3/4/1/000.asp>>. Zoek naar informatie over de populariteit van de geselecteerde voornamen uit oefening (2). Zorg dat je deze grafieken kan uitleggen met behulp van de uitleg op de site. Verwerk ten minste één grafiek in jullie PowerPointpresentatie. Daarvoor sla je nu best enkele van die grafieken op in bijvoorbeeld *Mijn afbeeldingen*. Je doet dit met behulp van de rechtermuisknop. Je kiest voor *Afbeelding opslaan* als en dan sla je de afbeelding effectief op (linkermuisknop).
- (4) Formuleer een vijftal tips die jonge ouders kunnen helpen bij het kiezen van een voornaam.
- (5) Maak nu je PowerPointpresentatie.
Voor wie nog nooit met PowerPoint werkte, kun je hier instructies uitschrijven om er zelfstandig mee aan de slag te gaan (bijvoorbeeld: ga naar Start en klik aan. Klik Programma's aan. Klik Powerpoint aan...). Als tussentijdse evaluatie kun je ook een hand-out van een PPP bespreken waar nog wat werk aan is (titels, kernwoorden, nummering,...).

HOE MEER TALEN, HOE MEER TALENT? OVER TAALONTWIKKELING EN MEERTALIG OPVOEDEN

DOELSTELLINGEN

Via zelfstandig werk dat ondersteund wordt door ICT

- kunnen leerlingen taalkundige antwoorden zoeken op problemen van meertalig opvoeden;
- kunnen leerlingen in duo voor medeleerlingen een korte *presentatie houden* over actuele vragen rond meertaligheid;
- kunnen leerlingen gebruik maken van een *autoriteit* op een bepaald vlak;
- kunnen leerlingen in duo's *constructief samenwerken*;
- kunnen leerlingen *reflecteren* over de inhoud en de vorm van hun werk.

ORIËTERENDE BASIS TEKST

Annick De Houwer: Hoe meer talen, hoe meer talent? *Blikopener*, februari 2002, p. 18-19.

(1) De juiste stelling

Lees eerst de tekst helemaal door.

Formuleer nu de inhoud van elke alinea in een correcte stelling (1 zin).

De kopjes kunnen je hierbij inspireren.

Een voorbeeld bij al.1: *Een tweetalige opvoeding is in de meeste gevallen een natuurlijke vanzelfsprekendheid.*

Andere suggesties:

al.2 Tweetaligheid levert geen enkele achterstand voor totale ontwikkeling op.

al.3 Tweetalige kinderen zijn per definitie niet slimmer dan eentalige.

al.4 Je kan verschillende talen op hetzelfde moment leren als je er genoeg tijd in stopt.

al.5 Taalvaardig word je enkel als je veel traint.

(2) Een volkswijsheid

Schrijf nu bij elke alinea een 'volkswijsheid' die je met behulp van de tekst kan ontkrachten.

Een voorbeeld bij al.1: *Ouders kiezen voor tweetaligheid omdat ze denken dat kinderen hiermee voordeel opdoen.*

Andere suggesties:

al.2 Wie tweetalig opgevoed wordt, krijgt zeker achterstand op algemene ontwikkeling.

al.3 Kinderen die tweetalig zijn, zijn intelligenter dan eentalige.

al.4 Je kan geen twee talen tegelijk goed leren beheersen.

al.5 Je leert een taal al door ze gewoon ergens te horen of tweetaligen zijn per definitie slechte spellers.

WEBQUEST**Probleemoplossend denken rond taalontwikkeling met behulp van het internet**

Hieronder vind je enkele veel gestelde vragen rond meertaligheid en taalontwikkeling in het algemeen.

Kies per twee een stelling en zoek je antwoord op de site <www.ouders.nl>.

Ga naar de rubriek 'taal' en zoek in de vraagbaak 'kindertaal en meertaligheid – archief' naar de juiste antwoorden. (De nummering van de vragen hieronder komt overeen met die van de vraagbaak.)

Schematiseer het antwoord aan de hand van enkele kernwoorden.

Noteer de vraag en het schema op een transparant.

Gebruik deze transparant als ondersteuning bij het uiteenzetten van het probleem voor de klas.

Vragen over Kindertaal

- (2) Wereldwijd brabbelen
(universeel verschijnsel van brabbelen)
- (8) Tweejarige draait klanken om. Een perfect verklaarbaar fenomeen
(principe van de templaar)
- (20) Verkeerde verleden tijd: verbeteren?
(analogiefouten verklaren vanuit kennisstroming of geheugenstroming)
- (33) Wat is R aan de hand met de R?
(waarom is de R een moeilijke klank?)
- (43) De beroemde 'waarom'-vragen
(een taalkundige inhaalbeweging)
- (55) Is een 2-jarige haperaar een toekomstig stotteraar?
(mentaal lexicon, lange termijn geheugen, korte termijn geheugen)
- (58) Waarom noemt Annemarijn zichzelf 'meisje'?
(vereenvoudiging van lastige namen)
- (72) Pino (pony) en ielobol (oliebol): goed verklaarbaar
(dissimilatie van klinkers en universele voorkeurvormen)
- (74) Bijna al mijn kinderen hebben taal- of spraakproblemen: wat doe ik fout?
(de verschillende stappen in de taalverwerving)
- (82) Is er een verband tussen taalverwerving en intelligentie?
(verbale, non-verbale en emotionele intelligentie)

Vragen over Meertalig Opvoeden

- (7) Opnieuw tweetaligheid: welke methode? OPOL of ML@H?
- (13) Meertaligheid leidt tot conflict met Engelse juf
(oudertaal en schooltaal)
- (18) Wanneer beginnen met lezen en schrijven in het Nederlands?
(relatie klank en teken)
- (32) Meertalig opvoeden op latere leeftijd?
(gevoelige leeftijd voor taalverwerving)
- (34) Kun je een Down-kind tweetalig opvoeden?
(taalachterstand onafhankelijk van meertaligheid)

Evaluatiecriteria

Laat de medeleerlingen mekaar observeren.
Gebruik hiervoor een evaluatieblad met criteria die je eerst vooraf met de leerlingen leest en bespreekt. Een suggestie vind je hieronder.

OBSERVATIEBLAD PRESENTATIE TAALONTWIKKELING

NAAM SPREKER:

NAAM OBSERVANT:

KLAS:

DATUM:

BEOORDELING PRESENTATIE	JA	NEE
1 Is de inhoud duidelijk? <ul style="list-style-type: none"> Is de vraag helder geformuleerd? Is het antwoord goed gestructureerd? 		
2 Is de inhoud correct? <ul style="list-style-type: none"> Is de uitleg deskundig onderbouwd (bron vermeld)? Is de uitleg aanvaardbaar? 		
3 Is de presentatie aantrekkelijk? <ul style="list-style-type: none"> Gebruikt de spreker een goede woordkeuze? Is de zinsbouw correct? Is de uitspraak keurig? Is de transparant efficiënt ingezet? 		
4 Is de uiteenzetting gepast? <ul style="list-style-type: none"> Is de uitleg te begrijpen voor het doelpubliek (de leerlingen)? 		
REFLECTIE BIJ DE TAAK		
1 Voor de spreker <ul style="list-style-type: none"> Wat heb ik geleerd bij deze presentatie? 		
2 Voor de observant <ul style="list-style-type: none"> Wat heb ik geleerd over de ontwikkeling van kindertaal? Wat heb ik geleerd over de kunst van het presenteren? 		

Katrien Durnez, Marleen Lippens & Fransien Vandermeersch
 p/a DPB Brugge
 Baron Ruzettelaan 296
 8310 Assebroek
 katrien.durnez@pandora.be
 marleenlippens@belgacom.net
 fransien.vandermeersch@skynet.be